

הקידושין בקיבוע דליה

בתבקשתי לחוות דעתי בדבר העובדא, שמפלגה ידועה, מתנגדת להיות תחת מרות הרבנים, במיוחד בסידור חופה וקידושין, שמקובל מדור דור, להיות רק ע"י רבנים מוסמכים, שרק להם ניתנה היפר-כח, מרבנות הראשית, לסדר חו"ק, ולא לאחרים וזולתם, והם מצאו להם דרך לעצמם, לסדר חו"ק, ע"י עצמם, ע"י עו"ד משלהם וגם עדים משלהם, ונוסף ע"י, שחרגו מהמקובל, שהחתן אומר לכלה, הרי את מקודשת לי בטבעת זו כדת משה וישראל, ומצאו להם נוסח מיוחד, וסדר מיוחד, שהחתן יאמר לכלה, הרי את אשתי, והכלה תאמר לחתן, הרי אתה אישי, וכפי הנמסר בעתונים שהקידושין היו ע"י קנין במסירת מחרוזת או ענידת טבעת בפני ב"ע משלהם, ובכוונה מכוונת, עשו להם כך, להדגיש, שהם לא צריכים לרבנים, ולא כפופים להם, השגם יכולים לסדר חופה וקידושין לעצמם.

ונשאלת השאלה, אם יש ממש בקידושין אלה, במקרה שידרשו מהרבנות לאשר להם את הקידושין, וכן לרשום אותם כנשואים במשרדי הממשלה כנהוג. הגה טרם אבוא לעצם המו"מ בהלכה, עלי להציע, את הנקודות שעלינו לברר בזה, והם, (א) השינוי מהמקובל שאומר החתן לכלה, הרי את מקודשת לי בטבעת זו כדת משה וישראל, והם שינו מהמקובל בכל תפוצות ישראל, (ב) אם יש לסמוך על העדים, שמסתמא רובם ככולם, הם ממחללי שבת וכדומה, (ג) במקרה שנמצא בין הנוכחים שני עדים כשרים, אם יכולים להעיד על הקידושין, מכיון שלא הוזמנו לכך, ולא נתכוונו להעיד, (ד) לא היה כתובה ולא קנין כתובה, (ה) במקרה שלא היו שום ברכות, לא ברכת אירוסין ולא ברכת חתנים, אם הברכות מעכבות, או לא.

א

נתחיל במ"ד בנקודה הרא/ השינוי מהמקובל,

(א) הגה בש"ע אה"ע סי' כ"ז ס"א, נאמר בכסף כיצד, נותן לה בפני שנים פרוטה או ש"פ, ואומר לה הרי את מקודשת לי בזה, הגה וי"א שי"ל כדת משה וישראל, (כל צו) וכן נוהגין לקדש בטבעת וכו' וה"ה אם אמ"ל הרי את מאורסת לי וכו' וכן בכל לשון שמשמעותו לשון קידושין, באותו מקום וכו' ושם בס"ב, נאמר אמ"ל הרי את אשתי, הרי את זקוקתי וכו' מקודשת וכו' ע"כ, נמציי"ל, שלדינא לשון הרי את אשתי הוא לשון קידושין, ואם אמ"ל לשון זה, הרי היא מקודשת אם הבינה דבריו כמ"ש בהגה שם, ומסתמות דברי מרן, שלא פסק דברי הכל בו, שכו' לומר

לה, „כדת משה וישראל“ נראה שאין זה לעיכובא, וגם בלי סיום המלים האלה, היא מקודשת.

(ב) והנה עלינו להבין, מה טיבם של מלים אלה שכו' הכל בו, שצריך לומר לה, וראיתי להתוס' בכתובות (ג' א') ע"ד הגמ' שם כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש, בד"ה אדעתא וכו' שכו' לכן אומרים בשעת הקידושין, כדת משה וישראל, וכ"כ בגיטין (ל"ג א') ד"ה כל וכו' ולכך אומר בשעת קידושין כדת משה וישראל ע"ש, והנה בגמ' שם נאמר, כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש, ואפקעינהו רבנן לקידושין מיניה, וכן איתא ביבמות (צ' ב') וב"ב (מ"ה ב') ורש"י שבת (קמ"ה ב') ד"ה לעדות אשה, הר"ן בסוף נדרים (צ' ב') ד"ה ואיכא למידק וכו' ע"ש, ורש"י בכתובות שם פי' וז"ל בד"ה כל דמקדש וכו' כל המקדש אשה על דעת שהנהיגו חכמי ישראל, שיהיו קיימין, לפי דברי חכמים, ויהיו בטלים לפי דברי חכמים, ע"כ, ומובן לפי"ז מ"ש התוס' ולכן אומרים בשעת הקידושין כדת משה וישראל, ר"ל שאם במקרה, נפל איזה ספק בקידושין, שאז יש הרשות ביד חכמי ישראל, להפקיע הקידושין, אם יש צורך בדבר, כההיא דגיטין וכתובות שם, שכו' רש"י שם בכתובות (ב' ב') ד"ה ולענין גיטין וכו' אם נתן גט לאשתו ע"מ אם לא אבוא עד זמן פ' יהא גט, ונאנס ולא בא ה"ז גט, ואינו יכול לומר אנוס הייתי ע"כ, דאף דמה"ת לא הוי גט משום שנאנס, אפקעינהו רבנן לקידושין מניה ע"י גט זה, כפירש"י (ג' א') ד"ה דאפקעינהו וז"ל, כשיבוא גט זה אחריהם ע"ש.

(ג) ופשוט דאין כוונת רש"י, במ"ש כשיבוא גט אחריהם, דהיינו דוקא בהיכא שנתן גט אחרי הקידושין, הוא דמפקיעין הקידושין, הא היכא דאין גט אחרי הקידושין לא מפקיעין הקידושין, דהא ליתא, דהרי שם בהיכא דנאנס, מה"ת לא הוי גט, וא"כ הגט כמאן דליתיה, ובכל זאת מפקיעין הקידושין, וא"כ ה"ה, בהיכא דלא היה גט אחרי הקידושין, רק דנפל ספק בגוף הקידושין, וא"א להשיג גט מהבעל, דיכולים להפקיע הקידושין, ומ"ש רש"י כשיבוא גט אחריהם, הוא כלפי הגידון שם, דנתן לה גט ע"מ שיבא לזמן פ' ונאנס ולא בא, דאמרינן אפקעינהו לקידושין מניה, דהוק' לרש"י, הרי לא היה שום הפקעה כאן אשר תאמר כי הוא זה, דאפקעינהו רבנן לקידושין מניה, ע"ז בא רש"י לתרץ, דזה שהכשירו הגט, אף דהיה אנוס, זה עצמו הוא בבחי' הפקעה, דכיון דהכשירו הגט, אף דאינו גט מה"ת, מוכרח אתה לומר דמה שהכשירו הגט, הוא משום שיחד עם מתן הגט הפקיעו הקידושין מניה, ומכ"ש בהיכא דהיה הפקעה מפורשת, על הקידושין, דהיינו דעשו איזה תקנה, שאם יהיה המקרה שהיו הקידושין לא רצויים כדברי חז"ל, שאז יהיו הקידושין מופקעין, דודאי דהוי הפקעה והקידושין מתבטלין, בלי צורך של קבלת גט, דהקידושין הוי כמאן דליתנהו, וכאילו לא נתקדשה מעולם.

ד) והנה פשוט, דאחרי התקנה הנ"ל של מאן דמקדש אדעתא דרבנן מקדש מאין צורך להדגיש המקדש, במפורש שהוא מקדש אדעתא דרבנן, דכיון דכן נתקבל מדור דור, דכל הקידושין הנעשים בישראל, הם אדעתא דרבנן, מסתמא כל המקדש אדעתא דהכי מקדש, ובזה מיושב מה שכל הפוס' הרא' הרמב"ם והרא"ש והטור ועד אחרון מרן הקדוש שהלך בעקבותיהם, לא הזכירו תקנה זו, לומר כדת משה וישראל, משום דסתמו כפירושן, דכל מעשה קידושין בישראל, הוא אדעתא דרבנן, ואלה שנהגו בכך, כדברי התוס' והכל בו, הוא לרווחא דמילתא, למי שלא בקיאי בטיב גיטין וקידושין, וכן לסתום פי המהרהר אחר דברי חכמים, במקרה של הפקעת קידושין, כאילו ח"ו התירו א"א לעלמא, ע"י הפקעת הקידושין, דעתה כאשר רואים, בשעת הקידושין דכולם אומרים במפורש, כדת משה וישראל, אין להם פה לדבר עתק על חכמי ישראל, מוסדות דור ודור.

ה) והנה ממה שניתן הכח והתוקף, לחכמי מוסדות דור ודור, להפקיע הקידושין במקרה שיש צורך בכך, ונוסף התקנה, של אמירת המלים, „כדת משה וישראל" מבואר מאיליו, שכל עניני סדרי הקידושין, ניתנו רק לחכמי הדור, שרק להם ניתנה הרשות, להתעסק בטיב קידושין וגירושין, ואין לאחרים זולתם, וכמו שאמרו על מסדרי הגיטין, אם אינם יודעים בטיבם, גיטם אינו גט, כן וכמובן גם בדיני הקידושין, מי שאינו יודע בטיב דיני קידושין לא יהיה לו עסק עמהם, ואם עבר וסידר קידושין למי שהוא, אין במעשיו כלום, והקידושין בטלים ומבוטלים, ואף דיש חילוק, בין גיטין לקידושין, דבגיטין הוא לחומרא, שלא להתיר א"א לעלמא, על ידיהם, ובקידושין הדבר להיפך, שעל ידי ביטול הקידושין אנו מתירין א"א לעלמא, הנה כבר הקדימו התקנה של הפקעת הקידושין, דניתן התוקף והכח לחכמי מוסדות דור ודור, להפקיע הקידושין אם לא הוטב בעיניהם, שראו בעין חכמתם, דיש בהם חשש תקלה ומכשול, לדורות הבאים, שלא יהיו מסורים סדרי הקידושין, בידי כל אדם, שלא יודעים בין ימינם לשמאלם, בין קידושין לקידושין, אם תופסים או לא תופסים, ובין מותר לאסור, בפרט ענין כשרות העדים, אם הם קרובים או רחוקים, אם כשרים להעיד או לא, ולכן ניתנה הרשות בידם, להפקיע הקידושין אם יראו שיש צורך בכך, לתקנת הדורות, בהווה ובעתיד.

ו) ולפע"ד מכיון שרק לחכמי הדור, ניתנה הרשות של סדרי הקידושין, כייחס אוז"ל, כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש, אם לרחק אם לקרב, הרי העובר ע"ז, ומקדש שלא ע"י הרבנים המוסמכים לכך, הוא עובר על מקרא מפורש בתורה לא תסור מכל הדברים אשר יגידו לך ימין ושמאל, שהתורה מסרה כל עניני דת והלכה, לחכמי הדור שבכל דור ודור, לתקן ולסדר בתור סייג וגדר, לפי ראות עיניהם כפי הצורך לעת ולזמן שהוא שבזמנם.

(ז) והרי עינינו הרואות בתשו' הרשב"א סי' תקנ"א (הבי"ד מרן הבי"ד ז"ל בסי' כ"ח), שכי' וז"ל אילו רצו הקהלות, או כל קהלה וקהלה לגדור בפני תקלות אלו, יעשו תקנה במעמד כולם ויפקיעו מעתה וע"ע או עד זמן שירצו, כל ממון שינתן לשום אשה מקהלתם הפקעה גמורה הפקר גמור ע"כ וכ"כ בסי' אלף רי"ו (הבי"ד הבי"ד שם) וכ"כ רי"ו בשם הרשב"א, וכ"כ שם בשם הריב"ש סי' שי"ט, אלא שסיים אבל למעשה הייתי חוכך להחמיר, ולא הייתי סומך על דעתי, להוציאה בלא גט, אם לא בהסכמת כל חכמי הגלילות כי היכי דלמטיין שיבא מכשורא, ע"ש, הרי מבואר, דאפי' החוככים להחמיר, אם הסכימו כל הגלילות, להוציאה בלא גט, אף הם מודים דיכולים להוציאה בלא גט ע"י הפקעת הקידושין, (ועי' בדברינו ישכיל עבדי ח"ג אה"ע סי' ו' סעיף ב' אות ב', מה שחילקנו שם בין חרם הקהלות, שבזה חיישינן להחמיר, לבין הפקעת הקידושין, דלא חיישינן להחמיר, וכן כתבתי שם או"ג מדברי מרן החת"ס ח"א סי' ק"ח ע"ש).

(ח) איברא דבתשובתי הגו' הארכתי להביא להקת הפוס' רוא"ח, מערכה מול מערכה המדברים בזה, המימינים והמשמאילים, יעו"ש בדברינו בארוכה, ואגב אסיפא (שם אות י"א) הבאנו דברי הרב ומצור דב"ש בסי' ו' בענין ההסכמה של הפקעת הקידושין שהסכימו בעוב"י מצרים ואגפיה, שכל מי שיקדש בלא רשות המו"ץ ובלתי רשות אביה וכו' שהאריך הרחיב למעניתו, להביא להקת הפו' רוא"ח המדברים בזה מערכה לקראת מערכה המימינים והמשמאילים והאריך בביור ד' רות"פ ומרן מכללם דאם ההסכמה עשויה ע"פ תנאים ובהסכמת כל הקהלות, דשפיר יש לה כח תוקף ועוז להפקיע הקידושין, ועי"ז ייסד ותיקן גוסס ההסכמה באורך וברוחב בלשון צח ויפה, והוסיף עוד לפסול העדים עדי הקידושין, שיהיו שלא ע"פ ההסכמה, ועשו מעשה רב והצליחו להכריזה בכל מחוז מצרים ואגפיה, וע"ע בסי' גדיב לב ח"ב אה"ע סי' ח', ובסי' שמחה לאיש אה"ע סי' כ' על אודות ההסכמה שרצו להנהיג בערי תלמסן להפקיר הקידושין הנעשין שלא כחוק המי"ר, שעלו בהסכמה לאשר ולקיים ההסכמה הגו' בכל תוקף ועוז כהלכה למשה מפי הגבורה ע"ש, ויעו"ע בדברינו שם, מה שהארכנו ופלפלנו בענין זה, ואכמ"ל.

(ט) והנה כאן בנ"ד, שאלה שסידרו הקידושין, באופן זה, כיונו בכוונה מכוונת, להמרות דברי הרבנים, בשאט ונפש, ושינו במיוחד, לשון הקידושין המקובל בכל תפוצות ישראל, ועשו הדבר בפומבי, במעמד קהל גדול, של כמה מאות אנשים, להפגין בפני קהל ועדה, שאין להם חלק ברבני ישראל, ולא בתורתם, וכוננתם להמריד הקהל, נגד הרבנים ותורתם, הנה בכל כיוצא בזה, לפע"ד כולם יודו, דראוי ורצוי, להפקיע קידושיהם וכל כיוצא בהם, למיגדר מילתא, בפני אלה פורצי גדר, שלא יהינו ויעיזו, לפרוץ בחומת התורה, ובפרט בדיני אישות, להרבות ממזרים בישראל, שלא הכל בקיאים בטיב דיני הקידושין, איסורי עריות, של קרובי משפחה,

ופיסולי עדים וכדומה, שזה ניתן רק לרבנים יודעי דבר, בהלכות התורה דקדוקיה ופרטיה, ואז תהיה התורה כשתי תורות ח"ו, בזה וכיוצא ודאי כ"ע מודים דיכולים להפקיע הקידושין לגמרי בלי מתן גט, בלי שום פקפוק, דברור הדבר דאלה המתפרצים, אם במקרה של גט, יצטרכו לפנות לב"ד שיסדרו להם גט, וב"ד יעתר להם מצד חומרא, ואז יחזיקו במעשיהם אלה, שכל אחד ואחד, יסדר קידושין לעצמו, בסדר זה, ויאמרו מכיון שב"ד נענה להם לסדר להם גט, א"כ קידושיהם, הם קידושין כדת וכהלכה, וימשיכו במעשיהם אלה, והפירצה תלך ותתרחב בכל רחבי המדינה, וקשה הדבר אח"כ לגדור הפירצה, ע"כ עלינו להקדים תרופה למכה, למצוא עצה, לגדור הפירצה שלא תתפשט ח"ו והוא ע"י הפקעת הקידושין, כאשר מצינו בדורות הקודמים, שלפנינו ושלפני לפנינו, שנאספו כל הקהלות ועשו הסכמה להפקיע הקידושין, בהסכמת כולם, בכדי לגדור גדר, בפני הפורצים והפושעים, העבריינים וה' יגדור פירצות בית ישראל, בכל מקום שהם.

(י) הן אמת דבתשובתי שם (אות י"ט והלאה) הבאתי דעת רבני ירושת"ו, כי תיקון ההסכמה היא דוקא בקידוש בכסף לבד, ברם אם ח"ו קידש ובעל שקנאה גם בביאה, אין רשאים להפקיר זרעו וכו' ע"כ, וכ"כ החת"ס בסי' ק"ח וק"ט, אמנם לעומת זה ישנם כמה מהאחרונים שדעתם שאפי' קידש ובעל, אין קידושיו קידושין אחר ההסכמה והתקנה יעו"ש בדברינו, והנה לפי המבוי בדברי החת"ס הנ"ל, דעיקר החששה היא לשמא קידש בביאה והן הן עידי יחוד הן הן עדי ביאה ע"ש, והיינו משום דאין אדם עושה בעילתו בעי"ז, ובודאי דכיון לקדשה בביאה, והן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה.

(יא) והנה לפע"ד, חששה זו, אינה אלא בשיודע דאין קידושיו קידושין, ולזה בכדי שלא יהיו בעילותיו בעי"ז, מקדשה בביאה, ולענין העדים אנו אומרים הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה, אבל כל כיוצא דנ"ד, דמפגינים מעשיהם ברבים, על סדר קידושיהם, שהם מאשרים אותם כקידושין גמורים הרי מסתמא כשבעל כיון לבעול על סמך קידושין הראשונים, שסידרו לעצמם, ולא מתכוין לקדשה בביאה, וסברה זו מצינו אותה בכמה מקומות בש"ס, וא"כ כאשר אנו מפקיעים קידושיו, הרי הדר ליה ממילא שכל בעילותיו בעי"ז ולא שאנו מפקירים זרעו בלכתחילה, ועי' בכתובות (ג' א') דהק' הגמ' תינח דקידש בכספא קדיש בביאה מאי איכ"ל, שוויה לרבנן לבעילתו בעי"ז, (עי' פירש"י שם) מבואר דעיקר החששא של בעי"ז, הוא רק כאשר קדש בביאה, וא"כ רבני ירושלים שכו' שאין להם כח להפקיר זרעו, כחכמי הש"ס, אה"ר זה שייך רק כאשר קדש בביאה, ולא בכסף, לא כן כנ"ד דקידש בכסף, מתח"י דודאי דבעילתו היתה על סמך קידושין הרא', ולא כיון לקדשה בביאה, ל"ש לומר דאנו מפקירים זרעו, אלא מפקירים כספו שנתן לה לשם קידושין, וזרעו ממילא הוא נפקר.

(יב) ועוד אחרת, דכבר כתבתי בתשרי בישכ"ע ח"ד אה"ע סי' ב' סק"ג, או"ב מהרדב"ז בחדשות סי' שנ"א דל"א רבנן א"א עבב"ז אלא בישראל הכשר שזהיר במצות דלא שביק התירא וכו' או אפי' בישראל סתם דאכתי לא אתחזק לן וכו' אבל מומר שהוא עובר ע"כ התורה אתרע חזקתיה, וכו' ומכאן אתה למד שהמתיחד עם גרושתו והיא בנדתה א"צ גט דממ"נ אם הוא זהיר בגדה לא בעל, ואם אינו זהיר בגדה כיון דל"ח לאיסור כרת ל"ח לבעיבע"ז ולא בעל לשם קידושין וכן הדין במי שהוא פרוץ בעריות ע"כ ועוד הבאנו כזאת גם מס' אחרים ע"ש, והרי נוסף לנו בזה טע"א שאין מקום לחשוש בג"ד לאין אדם עושה בעיבע"ז, דידוע לכל דאלה האנשים שהם בועלי נדות, ומומרים לכמה דברים בתורה חילול שבתות, וכדומה שא"א לפורטס ובכגון זה ודאי דכ"ע מודים שאין שום חשש של א"א עושה בעיבע"ז, אשר תאמר שאין לנו כח להפקיר זרעו, דבזה וכיוצא לא דיברו חכמים כאמור, ובכן שפיר יכולים לתקן הפקעת קידושין בהסכמת כל הקהלות, שנמצאים במדינת ישראל (ובזמננו אלה המועצות הדתיות), כסדר שעשו הדורות שלפנינו, ושלפני פנינו.

ב

באם יש לפמוך על כשרות הערים

(א) הגה כבר בא הדבר מבואר בח"מ סי' ל"ד, דין עדים הכשרים ושאינם כשרים בס"ב שם כל שעבר עבירה שחייבים עליה מלקות, ואצ"ל אם חייבים עליה מיתת ב"ד ל"ש אם עבר לתיאבון, ל"ש אם עבר להכעיס ע"ש, והנה האנשים האלה דנ"ד, חשודים על כל דבר, בין ע"ד שחייבים עליו מלקות, בין שחייבים עליו מיתת ב"ד, או כרת וכדומה, וכ"ש עבירה דרבנן, כיון שהם מתנגדים להדת כידוע, ושם בסכ"ג הפסול מן התורה שהעיד עדותו בטלה אע"פ שלא הכריזו עליו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, והפסול מדבריהם העדות שהעיד קודם שהכריזו עליו כשרה, ועי' באה"ט סקכ"ז שכ' מהנ"י דלאותו עדות שנפסל בשבילו אפילו בלא הכרזה פסול ע"ש.

(ב) אלא שרמ"א שם בהגה' כ' ואפי' פסול מה"ת אין לפוסלו אלא בודאי, אבל לא מספק כגון שהעיד בב"ד ואח"כ באו עדים עליו שעבר עבירה דנפסל בה מה"ת אבל אין יודעים אם עבר קודם שהעיד או אח"כ מוקמינן גברא אחזקתיה וכו', וא"כ לכאורה, אין מקום לפוסלם טרם שיבואו עדים עליהם שעברו על איזה עבירה מדאורייתא או מדרבנן, אמנם הרי שם בסכ"ב פ' מרן המוסרים לאנסים והאפיקורסים והמומרים לעכו"ם פחותים מהעכו"ם ופסולים לעדות, ע"כ, והנה האנשים האלה כבר ידועים לכל ביחסם אל הדת, והם לא נופלים מהאפיקורסים שהם פחותים מהעכו"ם.

(ג) ואף שנגיח, שאינו ברור שהעדים הם מבחינה זו, וסו"ס לא נפקי מידי

ספיקא, הנה בזה שנצטרפו, לאלה שהם מפורצי גדר ומזולזלין בחכמיהם ורבניהם, הרי הם בכלל כל המתחבר לרשע וכו', והרי אמרו (סנהדרין צ"ט ק"א), כל האומר הני רבנן, או מאי אהנו לן רבנן, הרי הוא אפיקורוס, מכ"ש כנ"ד דבמעל ובמרד בשאט בנפש, עשו לכתחילה נגד הרבנים, דודאי דהם לא גריעי מאפיקורוסים, וכל המצטרף עמהם, ומתחבר אליהם, הרי הוא מסייע ידי עוברי עבירה, ואינו נופל מהם, ובכלל אפיקורוס יקרא, ופסול לעדות כדין האפיקורוסים.

ג

אם יש ביניהם שני עדים כשרים

(א) הנה בלא הוומנו העדים לכך, כבר כתבתי בח"ד סי' י"ב וח"ה אה"ע סי' כ"ה ס"ה, ושם (בח"ה) הבאתי דברי הרב דבר המשפט, שכו' לחוש לזה שלא הוומנו העדים להעיד, והוא מדברי החק"ל אה"ע סי' כ', שהביא מדברי תוס' ישנים בכריתות שכל שלא נתכוונו להעיד רק ששמעו הדברים מפי בעלי מעשה ולא הובאו לשם עדות, אין עדותן עדות, ועי' בדברינו (או"ג) שהכרחנו בכו' התו"י דדוקא אם ביש תרתי לרעותא דלא כיונו להעיד, ולא הוומנו לכך, ושם באו"ז כתבנו דרק לענין סניף, לצרפה לס"ס, וגם כאן יש לנו ס"ס, אם נתכוונו להעיד, בפרט כפי שכתבנו, דאסור להצטרף עמהם, וא"כ אפשר דמטעם זה, לא נתכוונו להעיד, בכדי לא להצטרף עם חברת מרעים כאלה, ואת"ל דנתכוונו להעיד, הרי יש ספק בכשרותם, כמו שכתבנו, דכל המצטרף עמהם הרי הוא בכלל אפיקורוס ואין עדותו עדות, ונוסף עוד, דיש ספק מעיקרא בעצם הקידושין כמו שכתבנו בסעיף הראשון.

(ב) נוסף עוד, דיש מהפוס' הסו' (עי' פתחתש"ו אה"ע סי' מ"ב סק"ו) שכו' מהחת"ס סי' ק' בגדונו שהרב צירף עמו שמש א' להיות ב' עדים מיוחדים והיו שם עוד רבנים ואנשים הרבה בחופה אבל לא השגיחו על הקידושין ואח"כ נודע שהשמש הוא קרוב להכלה, וכ' החת"ס שם אך מה שיש לפקפק בזה הוא מצד שהרב ייחד את הפסול להעיד נמצא כל העדות כולן בטילה, (מטעם שעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, ועי' בס"מ מ"ב ס"ב בהגה), וא"כ אותו דבר בנ"ד, אם המקדש ייחד העדים שקידש בפניהם, ונמצאו אח"כ פסולים, הרי כל הנוכחים שם, פסולים מטעם עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, ולא אהנייא לן, עדים הכשרים הנמצאים שם, דכיון דבטילה עדות המיוחדים, הרי גם הם נפסלו מלהעיד.

ד

בלא היה ברכות אם מעכבות

(א) הנה זה דבר פשוט, שברכות אינם מעכבות, כמ"ש רמ"א סי' ס"א ס"א בהגה, כנסה לחופה ולא בירך ברכת חתנים, הוי חופה גמורה דברכות אינם מעכבות,

ובודאי דה"ה לענין ברכת אירוסין, אם לא בירך רק קידש אותה בפני ב"ע כשרים ברכות אינם מעכבות, והרי היא מקודשת גמורה, אם היו הקידושין כשרים כדת משה וישראל.

ה

בלא כתב לה כתובה

(א) מרן פסק בסי' ס"ו אסור להתייחד עם הכלה קודם שיכתוב לה כתובה, הנה אף דמדינא אסור להיות עמה בלא כתובה, אך לא מפני זה, בטלים הקידושין, אלא שבועל באיסור, כמ"ש כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה, וגם שעיקר דין הכתובה הוא מפני שלא תהא קלה בעיניו להוציאה, אלא שמאטים, יש לה מדין תורה, אף שלא נכתב לה כתובה, אבל תוספת אין לה, ומי שלא חושש לתקנת חכמים, שהיא לטובתם, לא מפני זה, בטלים הקידושין, דלא מצינו למי שכי' דמי שלא כתב כתובה קידושיו בטלים, ולא מצינו שום תקנה בדברי חז"ל, שתיקנו למי שלא כתב כתובה לאשתו שקידושים בטלים אלא שיוצאת בלא כתובה, ואיסורא דעביד לבעול אותה בלא כתובה עביד.

(ב) אלא דבג"ד אעיקרא דמילתא בלא"ה יש חשש ופקפק בעצם סידור הקידושין כפי מה שביארנו למעלה ראש, הן מצד עצמם, והן מצד העדים כמו שנתבאר בדברינו בהרחבה.

(ג) ועכ"פ לצאת מכל חשש ופקפק, פן יצא מזה תקלה וחורבא בעתיד, ראוי ורצוי להתאסף מכל חכמי וראשי הקהלות במועצות הדתיות, לעשות תקנה והסכמה, שכל קידושין שיהיו כמו זה בלי הסכמת הרבנים המיוחדים לכך יהיו מופקעין ובטלין מעיקרן, וגם קידושין אלה שכבר נעשו, שלא ברצון הרבנים ולא בנוכחותם, ולא כפי הנוסח המקובל, הרי הם מופקעים מאליהם וחשובים כחרס הנשבר, ולא חלין כלל מעיקרן, כמו שמצינו להרבנים בדורות שלפנינו ושלפני פנינו, וגם מזמן הראשונים, הרשב"א ודעמיה, שעשו תקנה לדורם, להפקיע הקידושין, שלא נעשו כתקנת הרבנים, ולא לשום ב"ד להזדקק להם בכל עניניהם בפרט שהקידושין דנ"ד יש בהם כמה ריעותות ופיקפוקים כפי שנתבאר בדברינו, דבזה אפי' החו' ומחמירים לא להפקיע קידושין כאן יודו דיש להפקיע בשופי בלי שום פקפק, ובזה יהיה שלום על רבנן ותלמידיהון, וה' יוכיננו, להעמיד הדת על תילה, ולגדור כל הפירצות בחומת הדת שלא יבואו פורצים ויחללוה, וה' יהיה בעזרינו אמן.